

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

Ingvar Jundén
 Tel: 08-698 13 43
 ingvar.junden @naturvardsverket.se

YTTRANDE
 2010-01-28 Dnr 309-206-10 Nf

Skolverket
 Niclas Westin

106 20 Stockholm

Yttrande över Skolverkets remiss av förslag till kursplaner för grundskolan.

Sammanfattning

Naturvårdsverket ser positivt på att grundskolans kursplaner tar upp frågor om långsiktigt hållbar utveckling, miljö kvalitetsmål samt betydelsen av utevistelse och naturupplevelser. Verket anser att frågor rörande hållbar utveckling passar in och bör finnas med i flera av grundskolans kursplaner. Verket anser vidare att det är viktigt med uteaktiviteter eftersom personliga erfarenheter och naturupplevelser är grunden för förståelsen av sambandet mellan naturen och det samhälle vi lever i.

Inledning

Naturvårdsverket har fått ovanstående remiss för yttrande. Skollagen och läroplan föreskriver att skolan ska ge eleverna förutsättningar att utvecklas till harmoniska och ansvarstagande samhällsmedborgare. För att kunna ta ansvar för vår gemensamma framtid krävs både grundläggande kunskaper om natur och miljö samt engagemang. Verket ser därför positivt på att kursplanerna för grundskolan tar upp frågor om långsiktigt hållbar utveckling, miljö kvalitetsmål och betydelsen av utevistelse och naturupplevelser.

Personliga erfarenheter och naturupplevelser är grunden för förståelsen av sambandet mellan naturen och det samhälle vi lever i. Skolan kan ta ett ansvar för att vända en negativ spiral med allt mindre tid i naturen genom att stimulera till undervisning utomhus samt lära ut villkor för att vistas i naturen. Genom att bevara och utveckla förutsättningarna för friluftsliv och lärande utomhus får vi på sikt även en förbättrad folkhälsa samt förståelse för en aktiv naturvård både nationellt och internationellt.

Att den globala uppvärmningen behandlas i skolan är kanske självklart men Naturvårdsverket vill också betona att det finns flera ämnesområden som har betydelse för en långsiktigt hållbar utveckling. Dit hör bl.a. ett rikt växt- och djurliv, giftfri miljö och levande hav men även livsstilsfrågor som berör hur vi umgås med och behandlar den natur som vårt samhälle är beroende av. Även om det är de naturvetenskapliga sambanden som anger villkoren för miljön så är det viktigt att betona att problemen och lösningarna är samhällsfrågor och därmed är hållbar utveckling en angelägenhet för alla skolämnena.

Synpunkter på innehåll i enskilda ämnen:

Bild

Naturen har genom historien format människan som biologisk varelse men också vår syn på upplevelser och värderingar. Aspekter som Naturvårdsverket saknar i befintlig förslag. Undervisningen i bild bör även innehålla moment som behandlar naturen som motiv i konsten.

Biologi

Biologin är ett centralämne för undervisning som rör hållbar utveckling. Texten som står under biologi är bra men Naturvårdsverket skulle ändå önska att det tydligare skrivs om betydelsen av fältstudier och exkursioner samt om vikten att behandla:

- Naturen och klimatförändringar.
- Hotade arter och naturvård.
- Östersjön, hav och vatten.

Fysik

Det är bra att kursplanen tar upp frågor rörande energi, klimat, klimatförändring. Vår produktion och konsumtion av energi har en avgörande betydelse för ett långsiktigt hållbart samhälle. Därför bör det under rubriken för centralt innehåll för årskurserna 7–9 och fysiken i samhället tydligare framgå att man ska studera olika energialternativs fördelar och nackdelar för miljön. Även begreppet exergi ("energikvalitet") bör finnas med för en diskussion om lämpliga användningsområden för olika energiformer.

Geografi

Förslaget till kursplan för geografi är bra. Med befintligt förslag får ämnet en nyckelroll i grundläggande kunskaper som rör hållbar utveckling och binder samman naturorienterande och samhällsorienterande ämnen.

Goda kunskaper i geografi är en förutsättning för förståelsen av de olika förutsättningar som olika regioner av världen har för möjligheten att bekämpa hälsoproblem- fattigdom och miljöförstöring. Frågor om vatten och markanvändning för livsmedelsförsörjning bör ges särskild uppmärksamhet

Naturvårdsverket vill trycka på vikten av att geografi ska ge eleverna förutsättningar att, som det står i planen, ”värdera lösningar i olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån etiska överväganden och för hållbar utveckling”.

Hem och konsumentkunskap

Dagligen fattar vi i hemmet beslut som påverkar vår miljö. Det gäller livsstilsfrågor men även aspekter rörande matens miljö- och hälsopåverkan. Dagens livsmedelshantering använder metoder som påverkar både miljö- och hälsa negativt. Naturvårdsverket vill därför poängtera att kunskap om matens väg från jord till bord och åter till jord är viktig och bör finnas med i kursplanen.

Historia

Det är anmärkningsvärt att förslaget till kursplan inte innehåller något konkret som anknyter till natur och miljö. Kursplanen bör för årskurs 7-9 innehålla moment om betydelsen om hur den industriella epoken påverkat miljön, naturen och människors hälsa.

Idrott och hälsa

Idrottsämnet bör vara huvudansvarigt för friluftsliv och utevistelse. Därför är det bra att kursplanen under centralt innehåll har rubriken **Utevistelser, naturupplevelser och säkerhet** för varje stadium.

I tidigare utkast till kursplan har följande skrivning funnits med: *”Ämnet idrott och hälsa är också skolans möjlighet att utveckla elevens förmåga att använda utevistelse och naturupplevelser för fysisk aktivitet. Lusten att uppleva utemiljöer och naturen är också ett viktigt bidrag i undervisningen. Ämnet idrott och hälsa ska också bidra till att förmedla ett kulturellt och socialt arv av fysiska aktiviteter och naturupplevelser.”* Naturvårdsverket föreslår att en sådan skrivning återförs till dokumentet.

Det är bra att allemansrätten behandlas som centralt moment i samtliga stadier.

Kemi

Kursplanen belyser på ett bra sätt aspekter som rör hållbar utveckling. Det som tydligare bör beröras är luft-, vatten- och markföroreningar samt miljöfarlig verksamhet. Livscykelperspektivet bör åskådliggöras så att det blir tydligt att det inte enbart är avfall som medför miljöproblem utan att hela processen från råvaruutvinning till avfall och återvinning kan innehålla miljö- och hälsorisker.

Religionskunskap

Det är bra att kursplanen kopplar ihop etik med hållbar utveckling. Diskussioner om hur vi i dagens samhälle påverkar vår miljö samt framtida generationers livsförutsättningar är viktiga etiska diskussionsämnen.

Samhällskunskap

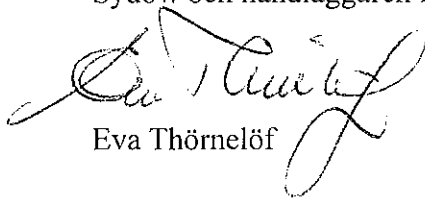
Samhällskunskap har en nyckelroll när det gäller undervisning om hållbar utveckling. En hållbar samhällsutveckling bör ha en central plats. Under rubriken samhällsresurser och fördelning kan man få uppfattningen att ekonomi och samhällsresurser är skilt från naturresurser och förvaltningen av dem. Begrepp som rör ekonomi och miljö samt ekosystemtjänster bör få utrymme i kursplanen.

Det är bra att det i kursplanen finns inslag om hur internationell konfliktlösning via FN och internationella konventioner kan bidra till att globala problem löses. Det är naturligt att ta upp allemansrätten i samband med friluftaktiviteter men i och med att vi samtidigt ser en minskad kunskap om vad allemansrätten egentligen innebär vore det bra om ämnet även tas upp i samhällskunskapen som centralt moment under rättigheter och rättsskipning.

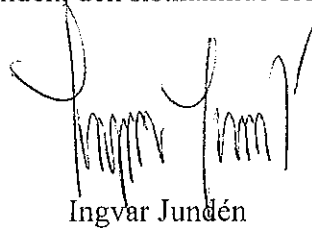

Beslut om detta yttrande har fattats av direktören Eva Thörnelöf

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit enhetschefen Anna von Sydow och handläggaren Ingvar Jundén, den sistnämnde föredragande.

Eva Thörnelöf

Ingvar Jundén